

Sandsborg

*Söderorts första koloniträdgårdar anlades i Dalen 1911. Större delen av området försvann i samband med det planerade sjukhusbygget.
Foto Axel Swinhufvud, Stockholms stadsmuseum.*

Från Sandsborgs tunnelbanestation och in mot Gamla Enskede löper Stora Gungans Väg som har sitt namn efter Stora Gungans gård samt "et ohyggeligt kärr, kalladt Gungan". Stora Gungans gård var ursprungligen ett mindre torp som även fungerade som krog under vissa perioder. Under en tid användes Stora Gungan som hem för tuberkulossjuka innan huvudbyggnaden monterades ner för att återuppföras på Skansen 1973-75.

Ungefär en kilometer söder om Sandsborgs tunnelbanestation låg Sandsborgs vårdshus, en byggnad från slutet av 1700-talet, som revs år 1957.

I slutet av 1800-talet köpte Maria och Katarina församlingar ett område intill Sandsborgs vårdshus för att där anlägga en kyrkogård. Anledningen var att kyrkogårdarna på Söder började bli fulltecknade på grund av den stora befolkningsökningen. Ny mark behövdes för att bereda vila åt det växande antalet avlidna. Sandsborgskyrkogården invigdes 1895 och fick först namnet Nya Södra begravningsplatsen.

Gamla Enskede utformades med början åren 1907-11 som Stockholms första trädgårdsstad. Inspiration hämtades främst från engelska förebilder. Området, med sina slingrande gator och lummiga trädgårdar, består framför allt av enfamiljshus som uppförts genom självbyggeri. De gulputsade radhusen som ligger längs med Margaretavägen är bland de första i landet.

På andra sidan spåret låg länge Dalens gård, uppförd i slutet av 1700-talet. Den revs 1971 för att ge plats åt vad som skulle bli "Europas största sjukhus".

Något storsjukhus blev aldrig verklighet, istället byggdes på platsen det bostadsområde som idag kallas Dalen. Husen uppfördes 1978-82 efter ritningar av FFNS' arkitekt Björn Janlert och Fastighetskontorets arkitektavdelning. Detta sätt att bygga, med något lägre hus i traditionell kvartersform, var under slutet av 1970-talet ett återupplivat stadsbyggnadsideal inspirerat av den äldre stadens form och struktur.

Tunnelbanestation Sandsborg invigdes 1950.